

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 16/1997 vp

Hallituksen esitys energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 28 päivänä lokakuuta 1997 lähettäessään hallituksen esityksen 194/1997 vp energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamisesta valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla määrännyt, että ympäristövaliokunnan on annettava asiasta lausunto valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- finanssineuvos Sakari Alasalmi, valtiovarainministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annettua lakia siten, että maakaasulla nykyisin oleva 50 prosentin veronalennus saatetaan voimaan pysyvästi ja että kaikelle puulla ja puupohjaisilla polttoaineilla tuotetulle sähkölle myönnetään sähköveroa vastaavaa verotukea. Sähköinen raideliikenne vapautetaan sähköverosta. Maakaasun ja yhdyskuntien lämmitysvoimaloissa puulla ja puupohjaisilla polttoaineilla tuotetun sähkön verotuoton menetykset korvataan nostamalla kaikkien polttoaineiden hiilipitoisuuteen perustuvaa lisäveroa sekä sähköveroa. Teolli-

suuden saama tuki puun ja puupohjaisten polttoaineiden käytöstä sähköntuotantoon korvataan nostamalla teollisuuden sähköveroa. Nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että moottoribensiinin valmisteveron korotus olisi 20 penniä litralta ja dieselöljyn 15 penniä litralta.

Esitys liittyy valtion vuoden 1998 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 1998 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain liitteenä olevan verotaulukon muuttamisesta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan liikennepolttoaineiden valmisteveroa korotettavaksi valtiontaloudellisista syistä. Polttoainelaatujen ympäristöporrastuksen säilyttämiseksi veronkorotukset koskisivat kaikkia moottoribensiini- ja dieselöljylaatuja.

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä, että liikennepolttoaineiden verotuksessa säilytetään ympäristöperusteinen porrastus.

Liikenteen polttoaineiden hinnat alkavat kokonaisuudessaan olla sellaisella tasolla, ettei verojen nostolla valiokunnan mielestä voida juurikaan enää vaikuttaa liikenteen määrään ja sitä kautta päästöjen vähentämiseen. Myös EU:n komission tiedonanto toimenpiteistä EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi (Climate change - the EU Approach for Kyoto, 1.10.1997) kiinnittää huomiota siihen, että liikennesektorilla energian hinta käyttäjille on yleensä korkeampi kuin millään muulla talouden alueella. Vaikka hiilidioksidipäästöt ovat voimakkaimmin kasvamassa juuri liikennesektorilla, katsoo komissio, että päästöjä tulee leikata alhaisin kustannuksin. EU:n neuvosto on jo asettanut tavoitteeksi vähentää autojen polttoainekulutusta 30 prosentilla vuoteen 2005 mennessä. Vapaaehtoisista sopimuksista tämän tavoitteen toteuttamiseksi neuvotellaan parhaillaan autoteollisuuden kanssa. EU:n strategiaan kuuluu myös automarkkinoiden ohjaaminen fiskaalisin keinoin ja polttoaineen kulutusta koskevin ajoneuvomerkinnöin (fuel economy labelling).

Ympäristövaliokunta suhtautuu varauksellisesti liikennepolttonesteiden hintojen nostamiseen kansainvälisesti verrattuna varsin korkealle tasolle. Suomessa on runsaasti haja-asutusalueita, joilta puuttuvat joukkoliikennepalvelut tai joissa palvelut ovat vähäisiä. Liikennepolttonesteiden kalliit hinnat asettavat näiden alueiden asukkaat liikkumisen suhteen eriarvoiseen asemaan muiden kansalaisten kanssa. Verotuksen

lähtökohtana tulee kuitenkin pitää kansalaisten oikeudenmukaista kohtelua. Ympäristövaliokunta katsoo, että liikennepolttonesteiden verotusta ei tule enää tulevaisuudessa tiukentaa ja että autoveroa tulee kehittää EU:ssa suunniteltujen strategioiden mukaisesti.

Ympäristövaliokunta kiinnittää lisäksi valtiovarainvaliokunnan huomiota eräaseen yksityiskohtaan liikenteen verotuksessa. Suurimmissa kaupungeissa on kokeilukäytössä kaasua polttoaineena käyttäviä busseja. Kokeilusta kaupalliseen käyttöön siirtymistä vaikeuttaa erityisesti nestekaasua käyttävien bussien korkea verotus. Niistä peritään lisäverona 20-kertainen dieselvero. Kokeilukäyttöön on myönnetty ajoneuvo-kohtaiset verovapaukset.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EU:n voimassa olevat direktiivit sallivat veronalennuksen vain kokeilukäyttöön. Yhteisöläinsäädäntöä (mm. energiaverotus, pakokaasupäästöjen rajoittaminen) ollaan kuitenkin parhaillaan muuttamassa siten, että kaasukäyttöisten ajoneuvojen veroja voidaan alentaa.

Ympäristövaliokunta toteaa, että kaasukäyttöisillä linja-autoilla voitaisiin vähentää merkittävästi kaupunkien ilmansaasteita, kuten pienhiukkaspäästöjä. Tämän vuoksi nestekaasua käyttävien bussien verotus tulisi saada meillä alemmalle tasolle.

EU:n uudet direktiiviehdotukset ilmentävät komission linjaa, jonka mukaan kaasun liikennekäyttöä pyritään edistämään. Ympäristövaliokunta katsookin, että hallituksen tulisi ryhtyä neuvottelemaan komission kanssa poikkeuksesta kaasukäyttöisten ajoneuvojen verotukseen, jollei sitä voida toteuttaa kansallisella lainsäädännöllä. Verotuksen alentaminen on tärkeää myös suomalaiselle kaasubussiteollisuudelle, joka on juuri käynnistymässä.

Laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että maa-kaasulla nykyisin voimassa oleva 50 prosentin veronalennus säädetään pysyväksi ja että kaikelle puulla ja puupohjaisella polttoaineella tuote-

tulle sähkölle myönnetään sähköveroa vastavaa verotukea. Sähköinen raideliikenne ehdotetaan vapautettavaksi sähköverosta. Verotuoton menetykset korvattaisiin nostamalla kaikkien polttoaineiden hiilipitoisuuteen perustuvaa sähkön lisäveroa sekä sähköveroa. Teollisuuden saama tuki puun ja puupohjaisten polttoaineiden käytöstä sähköntuotantoon korvattaisiin nostamalla teollisuuden sähköveroa.

Ehdotetut veromuutokset nostaisivat lämmöntuotannossa käytettävien polttoaineiden ja sähkön hintaa. Teollisuudessa sähkön hinnan korotus olisi suhteellisesti suurempi kuin kotitalouksissa. Ympäristön kannalta arvioituna ehdotetut veromuutokset parantaisivat uusiutuvien energialähteiden ja maakaasun kilpailukykyä ja antaisivat mahdollisuuden näiden käytön lisäämiseen ja sitä kautta Suomen hiilidioksidipäästöjen alenemiseen.

Ympäristövaliokunta kannattaa ehdotettuja muutoksia. Muutoksilla kehitetään sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverotusta ympäristöohjaavampaan suuntaan.

Valiokunta pitää tärkeänä maakaasun veronalennuksen säätämistä pysyväksi. Vuoden alusta voimaan tullut energiaverolainsäädäntö heikensi selvästi maakaasun kilpailukykyä yhdistetyssä sähkön- ja lämmöntuotannossa. Tässä tilanteessa epävarmuus veronalennuksen jatkumisesta heikentäisi edelleen maakaasun asemaa ja suuntaisi investointeja yhdistetystä tuotannosta sähköntuotantoon.

Yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon turvaaminen on ympäristön ja energiatalouden kannalta erittäin perusteltua. Siksi energiaverolainsäädäntöä tulisi kehittää yhdistettyä tuotantoa suosivaksi. Nyt tehtävien lainmuutosten (maakaasun pysyvä veronalennus ja polttoaineen hiilipitoisuuteen perustuva lisäveron nosto) jälkeenkin maakaasun kilpailukyky jää huonommaksi kuin ennen energiaverolainsäädännön uudistamista. Tämän vuoksi valiokunta edellyttää hallituksen seuraavan tilannetta ja ryhtyvän tarvittaessa toimenpiteisiin maakaasun kilpailukyvyn säilyttämiseksi.

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä myös puulle ja puupohjaiselle polttoaineelle maksettavaa sähköveroa vastaavaa tukea. Valiokunta

kiinnittää kuitenkin huomiota tuen kohdentamiseen. Tuen tulee edistää puun ja puupohjaisten polttoaineiden käyttöä. Sitä ei saa käyttää voimalaitosten muiden kulujen katteeksi. Hallituksen tulee seurata lain toimivuutta myös tältä osin.

EU:n uudessa energiaverodirektiiviehdotuksessa samoin kuin EU:n uusiutuvia energialähteitä koskevassa strategiassa ja useissa muissa uusiutuvien energialähteiden käyttöä koskevissa ohjelmissa lähdetään siitä, että uusiutuvien energialähteiden käyttöä tulee ympäristösyistä lisätä. Tavoitteen toteuttamiseksi esitetään muun muassa useita tukimuotoja. Tältä pohjalta ympäristövaliokunta katsoo, että hallituksen tulisi ryhtyä neuvottelemaan komission kanssa veroa vastaavasta tuesta kaikille niille energialähteille, joille sen maksaminen olisi ympäristöperustein mahdollista EU:n uuden energiaverodirektiiviehdotuksen mukaan. Tällä hetkellä erityisen tärkeää olisi ulottaa tuki myös jätteellä tuotettavaan sähköön. Suomessa on jo voimalaitoksia (mm. Forssassa), joissa käytetään jätettä energialähteenä. Jätteen energiankäytön lisääminen on sekä ympäristön että kansantalouden kannalta perusteltua.

Edelleen ympäristövaliokunta esittää, että komission kanssa neuvoteltaisiin ympäristöperusteisen tuen muuttamisesta pitkäjänteisemmäksi kuin käsiteltävänä olevassa laissa, jonka mukaan tuet myönnetään puolivuosisittain tai vuosittain.

Lausunto

Ympäristövaliokunta esittää kunnioittavasti valtiovarainvaliokunnalle lausuntonaan,

että se kannattaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä ja

että valtiovarainvaliokunta mietintöään laatiiessaan ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty liikenteen polttoaineiden verotuksen tasosta tulevaisuudessa, autoveron kehittämisestä, nestekaasua käyttävien ajoneuvojen verotuksesta, maakaasun kilpailukyvyn turvaamisesta, uusien energialähteiden, etenkin jätteen, tuesta ja tuen pitkäjänteisyydestä.

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiusanen /vas
vpj. Markku Koski /kesk
jäs. Klaus Hellberg /sd
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Tarja Kautto /sd
Mari Kiviniemi /kesk

Riitta Korhonen /kok
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Eila Rimmi /vas
Sakari Smeds /skl
Pia Viitanen /sd
Ulla-Maj Wideroos /r.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Vastoin ohjelmaansa Lipposen hallitus on päättänyt korottaa polttonesteiden verotusta. Tämä veronkorotus kirpaisisi etenkin pieni- ja keskituloisia ihmisiä ja tuntuisi kipeimmin pitkien etäisyyksien maakunnissa. Liikennepolttonesteiden veronkorotus vaikeuttaisi Suomen tasapainoisen yhdyskuntarakenteen säilyttämistä ja voisi siten aiheuttaa vahingollisia ympäristöllisiä vaikutuksia. Hallituksen liikennepolttoaineita koskeva verolinja ei ole mitenkään perusteltavissa — ei myöskään ympäristö- tai energiapoliittisilla syillä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella esitämme,

että ympäristövaliokunnan lausunnon perustelujen kohdan ”Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun

lain liitteenä olevan verotaulukon muuttamisesta” viides kappale poistetaan ja sen sijasta lausutaan seuraavaa:

”Ympäristövaliokunta katsoo, että liikennepolttonesteiden verotusta ei tule enää nykyisin voimassa olevasta tasosta korottaa ja että autoveroa tulee kehittää EU:ssa suunniteltujen strategioiden mukaisesti” ja

että lausunnon loppuun sisältyvä ensimmäinen lausumaesitys valtiovarainvaliokunnalle korvataan kuulumaan seuraavasti:

”että se kannattaa hallituksen esitystä laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta”.

Muilta osin yhdyimme lausunnon sisältöön.

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 1997

Markku Koski /kesk

Mari Kiviniemi /kesk

Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk

